

Te Pipiwharaura, he Rupu Whakamarama.

NAMA 83.

GISBORNE.

PEPUERE 1905

PIPITO KORERO.

Ko te Kaipuke paku nei ko te "Kia ora" i whakataetae nei kite haere i te moana nui taiawhio noa te ao katoa—i hoki mai nei i te moana i runga i te matenga o Kapene Pakariti te tangata nona te kaupuke kua whakabokia ki te kainga i waibangatia ai ia ki Akarana.

Tetahi tino whanako nui i mahia ki Ranana Ingarangi. E rua wiki i mua atu o te tino whanakotanga a nga kaipahua i nga taimana me nga moni me era atu taonga ka tae mai tetahi pakeha ki te toa hokohoko o Tokara ratau ko ona tamariki ka hoko i tetahi wati tino pai ka utua e ia tetahi wahi o te moni e rima pauna. Ka waibo te wati ki a tuhia he korero ki runga me tona kii atu ano hei oba mana taua wati ki te minita o tona kainga e haere ana. I muri mai ka tata tonu te pangia o te whare ra ka tae atu ano te tangata ra ki te tiki "pine" atu mo te wahine a te minita o tona kainga hei oba kia ia ia. Ka ki mai a Kanara Tokara te tama a te tino pakeha ake nona te toa kua pa ke tenei nga toa. I te ahihi tenei o te Hatarei. Kua riro katoa nga tangata mahi o te whare ra ko Kanara Tokara anake i mahue iho kite whakaoti i ona mahi pakupaku nei. Katahi ia ka mea atu kite pakeha ra kia hoki mai ia i te mau i ona reta ki te putapeta. No tona hokinga mai i te poutapete e tatari atu ana te pakeha ra me tona hoa no muri ia Tokara i tae mai ai. Ka mea mai naku i tona atu taku hoa kia haramai maua ki roto nei. Ka tomo hoki ratou kite whare. Ka hokona mai te pine i kiia atu ra mo te wahine a te minita. Ka utu atu tetahi wahi tekau pauna. Ka haere atu ratau ki te tari ki te tubi i te rei-

hiiti. Note otinga ka mea mai a Kanara Tokara kia unu ratau. Ka patai atu tetahi o nga pakeha ra. Ka pai ano kia kai kika-reti ratau ka whakaae atu tera. Hiko iho te Kai-pahua nei ko te pitara ka whakatikajia atu ki te mahunga o Kanara Tokara. Ka mea atu homai nga kii. Ka mea mai a Tokara he Kaipahua ia korua.

Kaore e hoatu nga kii tena pulia au. Ka mea atu tera ko nga kii ta maua hiabia. Kaore o maua hiabia kite pupuhi ia koe. Kaore ia i kite i te taenga mai o te tuatoru o te hanga nei ki muri ia ia hopukia ana ia ka herehera ka puru he puru he aikiha—ki roto i tona waha kia kore ai ia e karanga. Ka pahuatia te mahi a te taonga i roto i te Heiwhi pohatu. Kei te tae ki te £4000 te utu o nga mea i riro.

HE WHAKATIKATIKANGA.

Pipiwharaura Nama 82. Whangari 3. Tihema 1904.

I te taanga i nga korero o te taenga o Takutu Pomare ki Waiapu i he te whakanohanga i etahi o nga korero mote whangai tamariki kite wai u me Penei ke "kia 2 haora (kaore kia toru) ka whangai ki te u, ka pakeke haere ka nuku haere i nga haora mo te whangai."

I he ano te wehenga i te rahi o te miraka me te wai hei whangaitanga tamariki itemea he mate he kore waiu ranei no te koha me Penei ke "Kia rua wahi miraka kia kotahi wahi wai."—ETIHA.

HUI KI PUATAI.

KI TE ETITA O TE PIPIWHARAUROA.

HTA mau e uta atu enei kupu tototoru ki runga inga Parirau o ta tatou manu. kia mauria atu kia kite iho nga hoa i mamao.

He whakaatu ranga tenei mo te Hui i tu nei ki Puatae Harara wahi o Khipane ite 12 o nga ra o Hanuere ite 1905 te tau.

Nui atu te rongo pai o tenei Hui e rongona ana i te pai ote whakahaere mete ora o te Hui e ahu mai ana enei rongo i te hai whakaaro mete taba whakarunga, kote Paraihe Peene a Hauri kite karanga inga manuhiri, whakaeke mai kite marae.

Kite mahara e kore rawa e nui te tangata mo tenei Hui, otira i te ekenga kite marae, nui atu te tangata ngata ana nga hiahia ote tangata whenua kia nui te tangata mo taua Hui.

Te Paraire 13 ka puare te Pereti.

Te Papa o te pereti	£72	0	0
Ko Ihaia Hutana o Pohokura i			
tae mai	...	15	0
Te Huki	...	17	3½

(1) Rongowhakaata, (2) Kura Mahaki, (3) Mahutonga ... 50 0 0

Nui atu te pakipaki me te umere moenei mēni nui a enei mana e toru mete tangi ano o te Peerne.

(1) Houtaketake, (2) Ranginui 2 £15 13 0
Kia ora enei mana i mua no tenei Hui tonu i he ai. Te Awe mapara (me Maui) e £20 0 0 i ngarue katoa te whenua i te umere mete tangi ate peene ko nga tianara o enei mana i tae mai ko Kūngi Tarapehu o Maui ko Pire Rangi Wahahuka o te awe mapara kia ora e te Kūngi Tarapehu me tou Kuruma me Pire. Te Koroni e £5 0 0.

Na Te Kairakau i tuku mai mote Hui a ona Taokete Na Ruihi taua moni Tena ra e Hati. Whaka wherewhere hai taku hui tonu koe ka Ngenge. Hai te hui Pohata ano ia koe wana ana to taba, kati tonu koi uru rawa au ki roto i to kaute. Engari i wera-wera tonu tou taenga mai ki te Hinu o koko. Kite kirihī mete nau ano koe i whakamataotao i tenei Hui. Kia ora kua hai Pouri - Kahukura ... £20 0 0

Ko tenei mana i Mahara tia kaore rawa he hereni, he tamariki hoki i tae mai teki e haere ana ki Turanga ki te haereere.

Hira ke atu te Tangi o te peene mete nga ueue ote whenua mete umere ate tangata mote ki ano o te tangata kōi ana ra te maua nana enei mahi katoa i timata he tamariki katoa nona enei mana. Ko nga Tamariki o Kahukura i tae mai. Ko Te Rauhuia Tawhiwhē, Paratene Temokopurongo Tuhaka, Pitirai Te Puni, me

Te Uranga £10 0 0

Ko te Hapi Haerewa me etahi atu i tac mai kite Hui e nui ote uranga i tac mai i hara mai ai nate 12 Wereta he nui te mihi mote Uranga i haere ke mai hoki kite ra a Wereta, kia ora Te Uranga.

Te Tabi & Tawhaki e £5 5 6½
Na Heni Tipuna me Rongomai i whakaara te ihu o enei mana ki runga kia ora.
Na nga pakeha. Haere noa ... 8s 5d

Kote nuinga onga moni anga pakeha. Kei roto i te Papa o te Pereti.

Wiremu Kupa	...	£2	0	0
Te nuinga onga pakeha	...	2	3	0

Kia ora nga pakeha.				
Hui katoa nga moni	215	9	7½	
Nga rama katoa tae noa ki				
nga kai	...	92	12	7

£122 17 0½

Ko tenei moni ka puritia e te komiti o Puatai i raro i tona mana. Te wahanga mate whare mete kaunihera, ahakoa kaore te wero ate Wiremu i roto i nga Pohiri i Panuitia mote Hui ka whakaaro ano te komiti, e toru pauna. Engatingari he kore te he, ahakoa he punua tenei Hui no a koutou hui, ka hōri ake nei kote toenga o a koutou hereni e nga iwi nei ka whakahaere pai tia, ki nga huarahi e ora ai e piki haere ai.

Ka marama ra kia koutou inaianei e taba, whakararo metaha hautonga. Ko a koutou hereni tena, i tapae nei ki to matou marae i hai tautoho i tenei marae o tatou.

Heoi ra kia ora kia ora katou katoa.

Nate komiti honore o Takahirangi e noho nei i Puatae Harara.

Kua tae mai te reta a Hirini T. Heremaia kai kauwhau o te Hahi momona kei te wai-pounamu. He whakamihī nana mote manaaki a Ngaitahu i a ia e kauwhau haere ana kia ratau.

TAENGA O TAKUTA POMARE KI WAIAPU.

TE PO TUATORU. WHAKAUTU PATAI.

PATAI I.

He aha i kaha ai te hiahia o te tangata.

1. Ki te paipa?
2. Ki te Waipiro (ara Wai-whakahaurangi)?

I. KI TE PAIPA.

I hiahia ai na te mohiotanga. Mehemea kihai i ako ki te kai paipa, kua kore i mohio, kua kore ano hoki e hiahia.

Whakamarama. Ki te taunga te tangata ki te mau hu. Kakahu ranei, kaore ia e hiahia kia makere aua mea i a ia, engari kia mau tonu, otiia ki te haere kore hu ia, kua taunga ki te pera, e kore ia e hiahia atu.

Waihoki ko te tupeka, ehara i te kai engari he paitini. Inaboki ka timata te kai, ka ruaki, he tohu tera kaore te puku i te whakaae, no reira ka ruakina mai ki waho. Ki etahi atu kai, kaore te tangata e mate penei, engari ki te tohe tonu te tangata ki te kai tupeke, ka taunga tonu ki te whakamutua e ia tana kai ka tonu tonu ake tona tinana ki taua kai. Ko te take kua haere taua kai ki te whakakapi haere i etahi wahi o tona tinana. Ki te kore ia e kai kua karanga aua wahi o tona tinana ki aua kai hei whakakapi mo aua wahi.

2.—KI TE WIPIRO.

Kaore i rereke atu te Waipiro i te Paipa, ara te take i hiahia tonu ai te tangata. Otiia i tino wetiwei ai te Waipiro na te kaha o te haurangi, o te whakaporangi hoki i nga whakaaro o te tangata. E hurangi ana ano te tangata i te paipa, engari kaore i rite ki ta te Waipiro

TE RONGOA.

Ma te hiahia e ki "ka mutu." Ki te hiahia tonu, ahakoa he aha te rongoa e kore e mutu, te kai Paipa. te kai Waipiro.

PATAI II.

1. He tangata i runga Paibikara e rere ana—ka hemo whakarere. He aha i pera ai?
2. He tangata i runga tuuru e noho ana e whakaaro ana hemo tonu atu. He aha i pera ai?

HE PATAI NUI TENEI.

Ata titiro tatou ki te hanganga o nga mea katoa e te Atua; waiho ano ko te tangata hei rangatira mo aua mea ahakoa te whakamiharo o etahi mea i hanga e te Atua, otiia te mea tino whakamiharo rawa he tinana tangata.

E rua nga tu ahua uaua hari toto:

1. Nga uaua hari i nga toto kino.
2. Nga uaua hari i nga toto pai.

E haere ana nga toto pai ki nga wahi katoa o te tinana hari haere ai i nga rakau, pohatu, oneone, hei tapi, papani ranei i nga wahi o te tinana e pau ana irunga i a tatou mahi. Kaore he mahi e oti, ki te kore e pau tetahi wahi o te tinana hei utu mo te otinga o taua mahi.

Kei roto ano hoki i nga toto pai e haria haeretia ana nga mea hei huruhuru, hei kiri, hei niho, hei iwi, hei kikokiko hei momona mo te tangata. Ka pau nga kawenga a enei toto pai, ka haere mai ko nga mea kino ki waho, ka haere mai ma nga uaua hari toto kino e kitea iho nei e whiri ana i waho. Ko nga huarahi toto pai ia kei roto atu.

Ka hianga te tangata, ka tukino i tona tinana, ka anga ka kai waipiro, tupeka, ka waiho hei whakakino i ona toto, ka anga ka whakakohatu i nga uaua hari toto, no reira maro tonu etahi o nga uaua o etahi tangata.

No reira tetahi o nga tangata nei, te mea e e haere ana irunga Paibikara, e tuohu ana, e kaha ana te panapana o tona manawa, me te kaha o tana haere ka kaha atu hoki te rere o nga toto ki roto i te roro o tona mahuna. Na reira ka pakaru tetahi o nga uaua ka hianga ia ka mate.

Te take i pau ona toto ki te heke ki roto i tona roro, ka tutakitakina nga huarahi katoa o ona whakaaro ki tona tinana.

Tetahi o nga tangata nei, Te mea irunga tuuru. E noho ana e whakaaro ana ki tona whakapapa. Nui atu te mahi a ona whakaaro, ka nui atu hoki te haere ona toto ki tona mahuna. Na reira ka pakaru tetahi o nga uaua kua whakakohatutia nei. Engari he uaua pakupaku nei kaore i nui rawa te pakaru tanga, na reira i ora ai ano. Engari ka noho te pokurukuru toto koringa i te wahi e heke iho ana nga uaua hari whakaaro ki tetahi o ona waewae, ringaringa hoki. A ki te hiahia ia kia korikori tona waewae ringa ranei, e

kore e korikori, no te mea kua tutaki te huara-hi o nga waea uaua hari whakaaro, tono i nga kiko whaka-korikori i te wae wae i te ringa.

Ko tetahi wahi o taua pokurukuru toto kei te taami i te uaua hari whakaaro e tika ana ki te arero, ki tetahi taha o te waha me te kauae. Na reira i kore ai e kaha ki te korero, i parori ai hoki te kauae.

Ie Pararutiki tenei mate.

He mate pakeke tenei. Kaore hoki he rongoa. Ma te watea hoki o taua pokurukuru toto, ka puare ai te buarahi. Ka puta ai nga whakaaro ki te haere.

Kaati kua hoatu te rongoa e rite ana.

(Ko Manahi Taua tenei).

PATAI III.

He aha i whanau turi mai ai tetahi tamaiti whangoiari ranei?

Ko nga mahi a te Atua, he mea whakimi-haro.

Kaore e taea e te whakaaro tangata te kimi te ahua o nga mahi a te Atua i penei ai i pera ai ranei na. Heoi ano kia tatou he titiro, A he niuharo.

Otiia ki ta te korero, kaore i oti pai, te whakapiripiritanga o nga mea o te waha, e puta ai tenei mea a te reo. Ara o runga pea o te waha, o te pouaka ranei o te reo.

Na mo te whanau-turi-tanga mai, he mea pakeke tenei ki te ki, anei na, ara na te take i turi ai. Engari kia kite rawa katahi ano ka ahei ai ki te ki. Engari ia tenei etahi buarahi mai o tenei mea o te Turi! Ara—

1. He purupea no te koroputa atu ki te taramu o te taringa.
2. He pakaru ranei mo te taramu.
3. He puru ranei no te puta haere atu ki roto o te waha.
4. He mate ranei no tetahi o nga iwi e 3 i roto o te taringa.
5. He mate ranei no te pupu i roto o te taringa.
6. He mate ranei no te uua hari i te rongoa ki te roro.
7. He mate ranei no te roro whakahaere i te rongoa.

Kei tetahi pea o enei take i turi ai.

(Taria te roanga)

Ahakoia no etahi bahi ke ratou manaaki tonu ratou i nga tangata Kauwhau o te momona.

TE HIHIRI O TE NGAKAU.

KO te tino take tenei i piki ai te iwi pakeha me era atu iwi nunu o te ao. Ahakoia pehea te teitei o te matauranga nate bihiri o te ngakau o te pakeha ka taetae te piki. Ahakoia pehea te kaha o te pa whawhai, te kaha o te riri a te hunga o roto hei aha ki te pakeha. Ka kohimu ake te ngakau bihiri o te Pakeha "Apoa ano koe a kote horo i au." A he horo tonu mutannga. Titiro ki te Tiapanihi e whawhai mai nei i te tuawhenua o Ahia. Ko Pooto Aata tera e takoto mai ra he moana ki tahi taha he moana ki tahi taha he kuiti paku nei te tuhonga ki te tuawhenua. He hini tonu nga arai mata nga parepare ano te kaha. Kite mahia, ra iho a te ngakau ngoikore e kore e horo. Hei aha kite Tiapanihi whakapaea ana Kaha tonu taua pa. Hihiri tonu te Tiapanihi kia hianga i a ia. Tau tonu katahi ano ka hianga nate bihiri o te ngakau i penei ai mehemea i ngoikore e kore e hianga. Waiho ki me titiro tatau ki tenei abuatanga hei tauira ma tatau mo nga mahi e mahara ana o tatau ngakau ngoikore nei e kore e taetae e tatau i runga i to tatau ngoikore, kore kaha ranei mangere ranei. He maha nga mahi nunui e taetae e tatau e te iwi maori mehemea e hihiri ana te Ngakau.

Titiro ki te Tiainamana te tangata tino ahuhenua.

He whenua titohea tenei i te wa i te maori kaore e tipu he kai ki runga. Te rironga atu ano i a ia kua manuatia kua pokepoketia. Taro rawa ake oreore kau ana te rau kapiti noa, riki kareti me era kai o te whenua.

Nate aha i penei ai? Nate bihiri o te ngakau hui atu kite ahuhenua ara ki te pukumahi tenei rereketenga o te whenua kikokore.

Hopukia e tatau tenei tikanga pai. Kia bihiri te ngakau ki te mahi i nga tu ahua mahi katoa e tu ana mai ki te aroaro. Mo te hunga ano e hihiri ana te painga me nga hua e puta mai i roto i te bihiritanga o te ngakau.

Kua taetae mai te reta a Rev. E. H. te Ngara o Pipiriki he whakaatu mai i te mate-nga o tonu mokopuna. I whakapatia tenei koroua i te tau 1874 i Pihopa Kani hei minita mo te Hahi o Ingarangi. He koroua kaha ki tana mahi. Ka 83 ona tau. Kua mau ia ki te wahi kotahi mahi ai i tana mahi.

HE RETA MAI NO TARANAKI.

KI TE ETITA O TE PIPIWHARAURAO.

HE kupu ruruu aku mo tau e apiti ake ra ki taku o te Wharauoa Nama 97. Na to tainga i nga korero a te Whanganui Herara mo matou mo nga Weteriana i tuhū atu ai au i aku korero rangimārire e pouritia mai na e koutou, o ti ra ia koe ano te ritenga mo te perahi i aua korero aku te whakakore ranei. E mea ana matou he mea pai rawa mei tuhū e koe nga ingoa onga tangata i rongo ai koe i tautokona e matou te mahi a wereta i pauroa. Kei mahara matou he korero whakaranea no aua korero no te tangata ngakau hahana. No te Hahi Ingarangi te minita o Taranaki i tiro nei hei apotore mirimiri ko Rev. Mokai Keteru o Nukumaru no Te Rawhiti tetahi taha no Ngarauru tetahi taha he aroha pea nona ki tona iwi i Pariroa i reretawea ai tana haere, kaore aku ritenga mo tona tū kaahutanga i runga i tona tūrangā minita i te mea he kaumatua a ia he pūngēngē mahara.

E tika ana kaore te mahi a twereta i whakaaetia e nga kaumatua o Ngatiruanui nei na taku matua tonu na Tauke i arai te iwi kia kaua e uru ki taua ritenga i korero mata nui tonu a Tauke me ona hoa kaumatua kia Henare Tomoana me Wi Pere me Te Kani a Takirau me era atu Rangatira i te taenga mai ki Weriweri Aotearoa i te 1903, he haere noa ta nga tamariki i huri atu nei ki taua tikanga e hara i te iwi nui i whakaae kua rupeke mai ano i nai nei ki o ratou turanga tawhito na te matenātanga o nga turoro he aua mataka a Ngatiruanui e kore e mau i te mahara a te tangata. Na 43, nga taua e tahupungia aua e nga mahi e nga whakahaere kaore ano kia mau. Kia rupeke ra ano pea nga kaumatua ki te po. He mea tika me mohio te minita mo te iwi maori ki nga hui e tono ana kia manakitia e te kawanatanga kei waiho nga kurarutanga hei taha ngoitanga mo te ingoa o te koroni. He pihopa te kawana no nga iwi me nga mahi o Niu Tirenī i runga i nga tikanga o te ture tangata he Pihopa hoki etahi onga kaumatua o te Paremata o Ingarangi. No te 20 Akuhata a hau i haere atu ai i Taranaki nei ki te talawhio i te Waipounamu no te wīki Paunga o Noema ka tae mai ki te kainga koia nei i roa ai te whaka utu mo nga korero moku e mau nei i roto inga Wharauoa.

Heoi kia ora koe.

Na R. H. TAHUPOTIKI,

Okiawa, Taranaki,
8th Tiema, 1904.

HE NEHU KI TE NEHU.

I HANGA te tangata ki te ahua o te Atua. E hara tena i te pena me ta te momoua e ki nei he rite tonu te tinana tangata ki te tinana Atua. E mea nei te Paipera "He wairua te Atua" kahore ona tinana. Na he mea whakawairua tatou, i rite ai tatou kite Atua. Otiia kua homai he tinana ki aua wairua na, hei mohoanga hei mahi i ta te Atua e pai ai i te ao nei. He ahakoa he mea matemate te tinana he mea hanga e te Atua ki te oneone (Ken. ii, 1)

Ka tangohia te wairua, ka mate te tinana, ka tinata te memeha, te wehewehe, te papirukaru, te hoki ki te mea i hanga ai ia. "He puehu koe ka hoki ano koe kite puehu." (Kene iii, 19). Na ka ngohengohe tatou ki ta te Atua e pai ai, i te mea tukua nga renga mate, pirau ki te oneone ka tanumia me te ki ano. "He oneone kite oneone e te he rere ke te oneone, te nehu, te pungarehu ahakoa kotahi tonu te mea i hanga mai ena. Ahakoa e toru aua kupu he whakaatu ka hoki ano ia mea ki tona ahua i te hanganga iho, a, i whakatinana ai i te mea e nohoia ana etc wairua i ora ai ia. Tena ko toua kupu he pungarehu kei roto tena kei nga whenua, kei etahi wahi ano o te tinana kite tahuna ka whakapungarehu tonu. Tera pea tetahi mea e marama ai te maori, he rakau ka rereke nei ona ahua ki te mea ka mate, ka pirau haere. He mea ano ka whakapuehu, he mea ano ka whakawairakau ka tupuria e te otaota, he oneone, kite tahuna ka puehu.

Kahore taua tikanga e meatia nei ko te puehu he hara i te Karaipiture; engari he ngoikore, he hanga noa iho ehara i te pera me te Atua Kenehi xviii, 27, Hōpa xxx, 19. Tona tikanga ia he pouiri, he ripeneta (Ehete iv, 1; Hōpa xxxii, 6). Ehara rawa i te hara engari he murunga hara (Hōpe ix, 13).

Na koia nei te tuturutanga o aua kupu i te nehunga tupapaku, ko nga mea i hanga ai te tinana e te Atua ka hoki ano ki tona ahua, ki tona ahua o te timatanga mai.

na Rev. W. Beatty, o Akarana.

Kitea rawatia ake kua ngoikore ke ia. Tau tu whanako e te pakeha. Hei te ra tonu e whiti nei i te wa tonu e tiro mai ana nga Konohi o te tangata nana nga taonga Pakeha! Pakeha! Totoro ake ano tou ringa i runga i te mahi whanako he mano tonu te rihonga mai. Te iwi o te matauranga te Pakeha!

NGA HOPUNGA A TE NGAKAU MAHARA.

KI TE ETITA O TE PIPIWHARAUROA.

E HOA tena koe me tou komiti whakahaere tikanga kia takatu ai te whakaaro o nga tangata whakatakoto tikanga kite aroaro o tena iwi o tena iwi, o tera hapu o tera hapu. E whakahau ana tenei kia tukua tenei reta kia kite nga hoa me nga whanaunga i tera marae i tera marae. (1) E hoa ma kia kaha kite titiro Nupewa whakaatu korero, o ia wahi ote so, o ia wahi, ma reira koe mohio ai ki nga whakaaro otera iwi o tera hapu otera tangata, ma reira tatou ka titiro marama ai kite mohiotanga, nui, kite kaha nui, onga iwi o te ao. Kua e whakamanamana ki tou ake mohiotanga ki tou ake kaha, ki tou ake aroha, ki tou ake ora. (2) Haere kia kite a kanohi i nga whakahaeretanga o nga mahi o ia ahua o ia ahua: He mea tika ra ne kia apitiria e koe tou ake mohiotanga, me tou ake kaha, kita to kanohi i kite ai mete homaitanga hoki ate Rungarawa, ka whakatupu ai te mahara; kia puta mai ai kote painga nui ki tou tinana ake, ki tou whanau ake, ki tou iwi ake ka whaihua ki tou motu, ka totoro atu ona painga ki era atu wahi ote ao? (3) Na te mana huihui ote Emepaea i tu ai te Kingitanga, na te mana huihui i tu ai te Ringaringa kaha o Tiapani ki runga ia Rubia, Kati he nui nga whakaarotanga ate ngakau rongatikaanga e whakatakototia ana hei whakatupu i te oranga whenua mo te iwi maori, me te mana Rangatira o te ahua o te tangata maori, heoi kaore i te rite i te maori te mahi ahua whenua kaore i te rite i te maori; toko wha tonu o tatou mema maori kaite Paremata e pohehe noaibo ana nga mahara o etahi, kati ko etahi o aua mema e whakaaro nui ana ko te whenua te oranga o te maori whakaaro nui kite iwi maori, me te Rangatiratanga hoki o te iwi maori i runga i te ahua kau ote mana maori? Kua kite ahua inga korero a o tatou mema maori i whakapaui ai ki te Paremata i te tau 1904. Ko etahi e tobe ana kia rite tonu te ture mote iwi maori me nga whenua ki to te iwi Pakeha. Ko etahi o aua mema e whakabe ana, Ara emea ana kia herea nga whenua maori kia kore te hoko a mutu noa te ao, kati me ki ake au i taku, kupu mote tobe kia kotahi te Ture mo te Maori mete pakeha, kaite hiahia tonu te iwi pakeha kia kotahi te ture mo te tangata me te whenua. Engari na te tirohanga mai a nga tangata whakaaro nui o te iwi pakeha. E kore te iwi ma-

ori e kaha kite hapai i nga ture me ona ritenga e puta nui ai nga hua kite tinana me te koroni, na reira ka tukua mai ko nga ture ahua mama hei timatatanga mo tatou, kati note 1900. Ko te ture kaunihera marae ka tukua mai ma nga maori ano e whakahaere nga tikanga whakapai kainga me te kohikohi inga taaka o nga kuri a nga maori, heoi kaore i te rite? Ko etahi o nga iwi maori e korero tonu ana na Mahuta te kupu kia ratou kia kore ratou e whakaarite i te Ture Kaunihera 1900. Kati he maha nga Hui i nga marae o te Tai hauauru e tae ana au kite whakarongo, kite titiro hoki i nga whakahaere o nga mahi ahua whenua meera atu? Tae atu hoki ki te takiwa ki Waikato ko te kupu nui i nga hui katoa ko te Tiriti o Waitangi, ara ko te kupu e kiira kia rite kinga iwi pakeha o Ingarangi, kati me ki penei ake ahau, ka i te pohehe nga tangata e whakahua nei i tenei kupu o te Tiriti, kaore he taaka kuri, o Ingarangi, kaore he here kaitiaki o te katoa, i Ingarangi, kaore he here whenua, i Ingarangi, kaore he Rahui whenua, i Ingarangi? Kati tenei. Me ki ake au mo te kore o nga maori e utu i te Taaka kuri i kiia ake ra te kupu Na Mahuta i mea kia kore e utu i te Taaka kuri. He tika tonu, ina hoki no Rangitikei takiwa Kaunihera o Kura haupo, e ki ana etahi tangata o reira, Na Mahuta te kupu kia ratou kua e utu i te Taaka kuri ko te moni Taaka kuri inga tau tuatahi i te whakaritenga a Te Kaunihera o Kurahauupo 1/6 mote kuri kotahi, kore rawa i whakaae kite utu no muri mai ka nekehia ete Kaunihera kite 2/6 mote kuri kaore i whakaae kite utu, i muri mai ka tukua ete kaunihera kite ringaringa o te Ture nui, tae ana kite £3. Mau atu hoki etahi o aku tuakana kite whareherehere heoi kaite whakaaro au kite kupu i kiia maira Na Mahuta te kupu kia kore e utu taaka kuri, kati ina te whakatauki (Atua kahura kite Rangitikei Waioho te Mate mo Hapopo). Kati no taku taenga ki Kawhia ki Te Makaka, ki Whatawhata, ki Hauraki, kati he pono taua kupu kia kore e utu i te Taaka kuri. Engari kia eke ki runga kite kupu ote Tiriti o Waitangi emeani kia rite kinga iwi pakeha o Ingarangi, kati no te 1904 ka totoro te ringaringa o Timi Kara kite Ture Reita whenua te takototanga ki te aroaro ote Paremata hei whakarite i te hiahia o Henare Kaihau i tohera kia kotahi te Ture mote maori mete pakeha, ka tautokona ete Tokomaha katihi hoki a Kaihau ka mea kawhakahe ia itena Ture heoi Paahitia ana hei tino Ture, no taku taenga ki kawhia inga marama kua pahure ake nei ka tae ake tetahi tangata Pa-

keha whakariterite ite utu mote eka onga whenua maori o reira ka patai mai a Turī ki au mote ritenga o tau a mahi, ka mea atu au na te tono a Kaihau kite Paremata mo te koutou hiahia kia kotahi te Ture mo te pakeha me te maori. Koia ka whakaetia etc Kawanatanga kia Reititia nga whenua maori. Koia tena ngaki e wariutia na? Kua whakatatutu ahau i nga whakaaro o nga tini tane, wahine, whiwhi whenua ote iwi maori kua kite ahau kaore itae kite toru i te rau e hiahia ana kia wetekia nga whenua maori kia ahei ai hei hoko Engari kotahi ke rua heoi; no reira ka penei toku whakaaro, onga tino rangatira tuturu maori tonu e kukume nei ite iwi kite patu whenua, ara kite rukeruke noa hei utu pia, hei utu whaka paipai monga whare teitei, kua whakapiri etahi kinga kamupene Mira Rakau Harakeke, kua tahuri iho kua whakawai, kua hoko i tona iwi ake ki nga kamupene mo tetahi paku hereni ma tona kotahi ake? kati tenei. Ka toku tino whakaaro, heoi ano te tino oranga mo te iwi maori he whenua, koia au i whakaatu ai i oku mahara inga tau maha kua pahure ake nei kia tahuri te iwi maori kite mahi ahua whenua, he mahi ngawari noa te whaka tupu poaka, kau, te ngaki taewa, kumara, e kore rawa te hiahia e hapa, kite hiahia kite moni, he tata tonu, kua kitea, kite hiahia hei kinaki kai he tata tonu motetahi puha, he tata tonu kua rite te hiahia. Ko te Reti whenua he pai ano mo nga whenua kaore nei e taea etc maori te mahi. Engari ma nga whenua pai ka taea etc Maori te mahi ara te whakanoho he kararehe ki runga, puritia mahia. E kore koe e tatangia etc whakama, e kore koe e Toimaha ite whakaarotanga kinga Reita menga taaka oto whenua. E kore rawa e taea etc 97 tangata maori oroto ite rau te whakatutuki nga rite-nga ote Ture pakeha o Ingarangi, kati he Reita he taaka he Tiuti nga 5 mea katoa o Ingarangi. E kore ano hoki e taea etc tokotoru maori o roto ite rau te whai te whakarite nga tikanga motuhake ote iwi pakeha o Ingarangi, mangaringati ake pea nga awhekaihe ara etahi, notemea ko te aroha kaimarie noa to te maori oranga. Kinga ope haere, kinga tangihanga, otiia ko te oranga o te iwi pakeha rereke rawa he oranga whakawhitiwhiti taonga tae atu ki o ratou tinana me o ratou reo, he moni anake? Kua haretia e au te nuinga otenei koroni kua kite kanohi tonu ahau, he kai he moe te mahi nui nga ra maha o te tau. Kai nga Raumatī ka haere etahi kinga mahi kutikuti hipi, tarere ana te wai

inga Ihu mote mutunga ote wa kutikuti, ka hoki kite kainga maori moe ai ite awatea te ohonga ake ka tangi kai. Engari e hoia ma kai papouri o koutou ngakau i aku kupu, na tatou tahi ano nga kupu nei, mo tatou tahi ano, me a tatou tamariki kaite tautoko ano ahau i nga hiahia onga tangata kua kite te mohio, me te tupato ote whakahaere ite pai i te oranga mo tona tinana me ona whenua, kaore he take hei tukunga ia ratou ki te ringaringa ote kaitiaki. E mohio ana au kite watea ratou i te ringa ote kaitiaki era e neke ke atu te moni reti e puta kia ratou kati ra i konei enei kupu, tenei ake te nuinga onga mahara heoi ite whakaarotanga iho kei kore e uru kite pepa no reira waiho etahi mo tetahi wa.

Na to koutou hoa.

NA ERUERA TEKAHU.

Tupuno ai he ratapu tetahi rangi mai ka mahue noa iho a Kauara Tokara i roto i te whare mo nga hoara e wha tekau ma tahi. Engari i mua i te haerenga o nga Kaipahua i tangohia te puru i roto i tona waha kua pai ai tona nga ko nga here ona ringa me ona wawae i mau tonu.

HE PANUITANGA.

ROTORUA, Noema 30th, 1904.

KI nga iwi, ki nga hapu, ki nga Rangati-ratanga, me nga matauranga,

Tena koutou katoa,

He pohiri atu tenei i a koutou katoa kia haere mai koutou ki Rotorua-nui-a-hahu i a Maehe, a te 15 o nga ra, ki te whakatuharatanga o te whakahoutanga o to tatou tupuna whare o Tama-te-kapua. Me te huinga topu tuatoru o nga upoko kaunihera o te koroni.

Kaua e noho atu. Haeremai koutou katoa.

Na o koutou hoa aroha,

Na Pirimi Mataiawhea,
Te Tupara Tokoaitau,
Anaha Te Rahui,
Mita Taupopoki,
Hira Rangimatini,
Raureti Mokouiarangi,
Taekata Te Tokoiki,

Otiia na Te Komiti Katoa o Rotorua.

MARAMATAKA, MAEHE.

Ra 6 ka mate te marama 4h. 97m. p.m.
Ra 21 ka hua te marama 4h. 26m. p.m.

1	W		
2	Th		
3	F		<i>Nohopuku.</i>
4	S		
5	§	Ratapu i mua o Reneti.	
		<i>Ata.</i>	<i>Ahiahi.</i>
		Ken. 9 ki 20	Ken. 12
		Mak. 6 30	Rom 14 ki 15 8
6	M		
7	T		
8	W	Ra tuatahi o Reneti*	Waiata: <i>Ata 6 32 38</i>
		<i>Me korero Te Riringa. Ahiahi, 102, 133, 143.</i>	
		Iha 58 ki 13	Hona 3
		Mak. 2 13-23	Hip. 12 3-18
		*He Ra Nohopuku nga ra e 40 o Reneti. Me korero te Inoi o teni ra i nga ra hatao o Reneti, i muri iho i te Inot o taua ra ake.	
9	Th		
10	F		
11	S		
12	§	Ratapu 1 o Reneti.	<i>Me korero te Inoi mo nga wiki Emipa i nga ra katoa o teni wiki.</i>
		Ken. 19 12-30	Ren. 22 ki 20
		Mk. 10 32	i Kri. 4 18 & 5
13	M		
14	Th		
15	W	Ra Emipa.	
16	Th		
17	F	Ra Emipa.	
18	S	Ra Emipa.	
19	§	Ratapu 2 o Reneti.	
		Ken. 27 ki 41	Ken. 28
		Mak. 14 27 ki 53	i Kri. 11 2-17
20	M		
21	T		
22	W		
23	Th		
24	F		<i>Mataaranga.</i>
25	§	Korerotanga ki a Meri.	
		Ken. 3 ki 16	Iha. 52 7-13
		Ruk. 1 46	i Kri. 15 ki 35
26	§	Ratapu 3 o Reneti.	
		Ken. 37	Ken. 39
		Ruk. 2 ki 21	i Kri. 15 35
27	M		
28	Th		
29	W		
30	Th		
31	F		

HE PANUI.

KEI a matou etahi Katikihama he akoranga ma te Tamariki me Nga Inoi mo nga Ratapu K te whakaatu mai tetahi minita ana e hiahia ana he tukua noatia atu.

HE TURE TUTURU.

1. Kotahi putanga o Te PIPIWHARAUAO te marama
2. Ko te oranga mo te pepa e rima hereni (5/-) i te tau, me nooti o te Poutepeta me pane ranei, auaka i te tiaki he pane kingi hepene nga pane e tino hiahiaia ana
3. **Ki te pau nga hereni a tetahi tangata i tuku mai ai ka takaia tana Pepa ki te awhi whero; e rua nga putanga pena ka whakamutua te rere atu a te Pepa.**

4. E pai ana kia tukua mai nga korero o ia wahi o ta wahi o te Motu, engari kei te Etitia te tikanga mo te ia i aua korero; kia marama te tuhituhi.

5. Me peneti te tuhi i waho o nga reta katoa:—

Ki Te PIPIWHARAUAO,
Te Rau, Gisborne.

HE PANUI

Ki te tangata e hiahia ana ki te Rawiri ki te Himene: he nui noa atu nga pukapuka kei a au inaianei: ko te utu:—

He mea nui, kiri noa ... 2/6
He mea nui, kiri whero ... 3/-
He mea nui, kiri pai ... 4/-
He mea nui kiri pai rawa ... 5/6
He mea paku, kiri whero ... 1/6
He mea paku, kiri pai ... 2/6
He mea paku, kiri noa ... 1/-
He mea paku, kiri pai rawa ... 3/6
He Himene -/6

Kei Ki te tono Himene nga Minita ki a J. Upton, Akarana, ka iti iho te utu.

Maku e utu te Pane Kuini hei tuku atu e nga pukapuka ki a koe.

Na H. W. WILLIAMS,

TE RAU, GISBORNE.

Ki te hiahia te tangata ki te Paipera, ki te Kawenata, me tono ki te BIBLE DEPOSITORY SUNDAY SCHOOL UNION, Auckland.

Paipera, 2/6, 3/6, 4/6, me te pane kingi 1/-
enata me nga upoko whakamarama 2/6 3/6-4/6, me te pane kingi 3d.

Kawenata paku, me nga waiata 2/-, 2/6, 3/-, 3/6 4/-, me te pane kingi 3d.

NGA HUA KAREAO MA TATATOU MANU.

10/- Tepene Kaporiki Oromahoe; 5/- Rev. F. H. Spencer, Hare Moango, Tame Tipene; 2/6 T. T. Herewhare, W. Mahanga, Hirini T. Heremaia; 1/- Hakihaia Hunia Parihimanihi.